

گزاره‌برگ

بیماری‌های واگیر ایران و جهان

آخرین وضعیت بیماری سرخک در ایران و سایر کشورهای دنیا

مقدمه

اینکه واکسن امن و مقرون به صرفه در دسترس بود. اکثریت قاطع (بیش از ۹۵٪) مرگ‌های ناشی از سرخک در کشورهای با درآمد سرانه پایین و زیرساخت‌های بهداشتی ضعیف و پوشش پایین واکسیناسیون رخ داده است.

ایمن‌سازی گسترده توسط کشورهای مختلف و استفاده از واکسن ترکیبی سرخک و سرخچه با اوربون یا واکسن MMR به‌طور موفقیت‌آمیز از مرگ حدود ۶۰ میلیون کودک بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۳ در دنیا جلوگیری کرده است. واکسیناسیون موجب کاهش مرگ‌های ناشی از سرخک از ۸۰۰۰۶۲ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۰۷،۵۰۰ نفر در سال ۲۰۲۲ در دنیا شده است. پس از سال‌ها و به دنبال کاهش پوشش واکسیناسیون سرخک در دنیا، برآورد شده است که موارد ابتلا به سرخک در سال ۲۰۲۳ در سطح جهان به میزان ۲۰٪ افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۳، ۲۲،۲ میلیون کودک از دریافت دوز اول واکسن سرخک که جان آن‌ها را نجات می‌دهد، بازمانده‌اند.

وضعیت بیماری در آمریکا

فقط در سال ۲۰۲۵ تا تاریخ ۲۰ آوریل ۲۰۲۵ (۳۱ فروردین ۱۴۰۴)، مجموعاً ۸۰۰ مورد تأییدشده از سرخک توسط ۲۷ ایالت آمریکا گزارش شده است.

طغیان کنونی سرخک در تگزاس باعث مرگ دو نفر شده است و مرگ سوم در نیومکزیکو در حال بررسی است. طبق اعلام مقامات بهداشتی ایالتی، افزایش موارد ابتلا تقریباً سه برابر تعداد کل گزارش‌شده در سال ۲۰۲۴ بوده است. این در حالی است که موارد سرخک در آمریکا در سال گذشته ۲۸۵ مورد سرخک بوده است. اگر این روند ادامه پیدا کند، ممکن است ایالات متحده

بیماری سرخک مسری‌ترین بیماری عفونی معمول شناخته شده است و انتقال از طریق هوا هم انجام می‌شود به‌نحوی که چنانچه فرد مبتلا از اتاق خارج شود و بعد از دقایقی فرد حساس وارد اتاق شود امکان ابتلا وجود دارد. علائم بیماری معمولاً بعد از حدود ۷ تا ۲۱ روز با تب و علائم تنفسی، سرفه، آبریزش بینی و سرفه آغاز شده و بعد از ۳ تا ۴ روز راش جلدی ماکولوپاپولر از ناحیه صورت ظاهر شده و سپس به همه بدن منتشر می‌شود. با توجه به انتشار خبر گزارش موارد معدود سرخک در برخی استان‌های کشور، مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر معاونت بهداشت وزارت بهداشت در این گزاره‌برگ ضمن بررسی آخرین وضعیت سرخک در ایران و جهان، به بررسی ابعاد این بیماری در ایران پرداخته است.

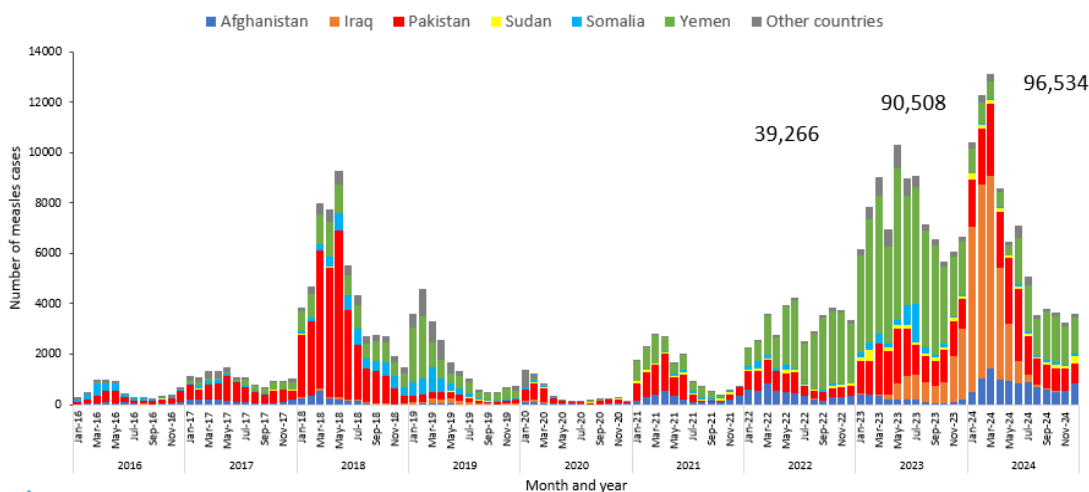
وضعیت بیماری در جهان

سرخک یک بیماری ویروسی بسیار واگیردار است. با وجود در دسترس بودن واکسن امن و مؤثر، این بیماری همچنان یکی از علل مرگ‌ومیر در کودکان زیر پنج سال در جهان و به‌ویژه در کشورهای با پوشش پایین واکسن باقی مانده است.

آمارهای رسمی سازمان جهانی بهداشت نشان می‌دهد قبل از معرفی واکسن سرخک در سال ۱۹۶۳ و پیش از آغاز واکسیناسیون گسترده، اپیدمی‌های بزرگی از این بیماری تقریباً هر دو یا سه سال یکبار اتفاق می‌افتاد و سالانه باعث مرگ حدود ۲،۶ میلیون نفر می‌شد.

در سال ۲۰۲۳ حدود ۱۰۷۵۰۰ نفر بر اثر سرخک جان خود را از دست دادند که عمده‌تاً کودکان زیر پنج سال بودند، با وجود

6 countries constitutes the (96%) high measles case load since 2023

توزیع ماهانه موارد سرخک در کشورهای منطقه مدیترانه شرقی (EMR) از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴ (سازمان جهانی بهداشت)

حذف هر دو بیماری را از سازمان جهانی بهداشت دریافت نمایند. در سال ۲۰۲۲ مصر نیز این تاییدیه را دریافت کرد. در آخرین نشست کمیته منطقه‌ای حذف سرخک و سرخجه که از ۷ تا ۹ آوریل ۲۰۲۵ برگزار شد، اسناد مربوط به وضعیت حذف این بیماری‌ها در چهار کشور بحرین، عمان، ایران و مصر تا پایان سال ۲۰۲۳، مورد بررسی و تأیید مجدد قرار گرفتند. دریافت تاییدیه حذف سرخک دائمی نیست و هر سال بایستی سند کشوری سالیانه تدوین و مورد داوری قرار گیرد. چنانچه شواهد از ورود ویروس به کشور و تداوم چرخش آن به مدت ۱۲ ماه یا بیش‌تر شود، ویروس بومی تلقی شده و کشور از وضعیت حذف خارج می‌شود. از سوی دیگر باید توجه نمود که حذف ویروس‌های بومی سرخک و سرخجه به معنی صفر شدن موارد بیماری نیست چون ورود بیماری به داخل کشور مکرر رخ می‌دهد و لذا بایستی هر مورد ابتلا به سرعت شناسایی و عملیات مهار طغیان اجرا شود.

برای کنترل و در نهایت رسیدن به موفقیت حذف کشورها بایستی برنامه‌های وسیع ایمن‌سازی کودکان را اجرا نمایند. متأسفانه در سال ۲۰۲۴ تعداد ۴ میلیون کودک در منطقه مدیترانه شرقی هیچ نوبت از واکسن سرخک نگرفتند و نزدیک به یک میلیون کودک نیز فقط یک نوبت دریافت کردند. از این تعداد ۲۶ درصد در پاکستان، ۱۶ درصد در افغانستان و مابقی عموماً در یمن، سومالی و سودان زندگی می‌کنند.

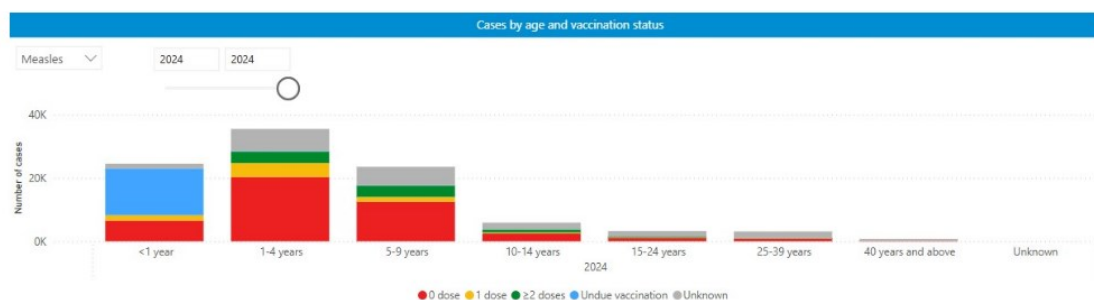
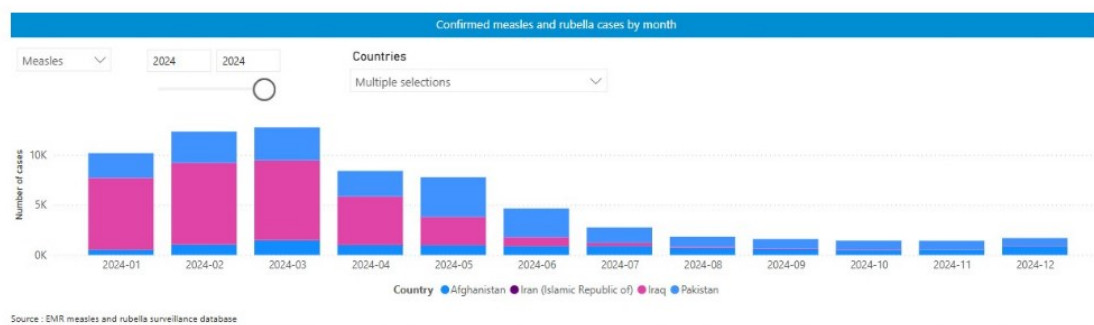
تعداد ۱,۲۷۴ مورد سرخک در سال ۲۰۱۹ را پشت سر بگذارد و به بالاترین سطح خود بعد از سال ۱۹۹۲ برسد. بر اساس داده‌ها، شش ایالت، درحال حاضر با طغیان‌های بزرگ سرخک مواجه هستند.

مقامات بهداشتی اعلام کرده‌اند که ۹۶٪ از موارد ابتلا به سرخک در این سال، مربوط به افرادی بوده که یا واکسینه نشده‌اند یا وضعیت واکسیناسیون آن‌ها نامشخص است.

وضعیت بیماری سرخک در ایران و کشورهای منطقه

در همه‌گیری‌های سرخک به‌ویژه در مهاجرین و افراد مبتلا به سوءتغذیه ۱ تا ۵ درصد از مبتلایان امکان مرگ دارند. علت مرگ عموماً پنومونی و انسفالیت و اسهال است. در سال‌های قبل از واکسیناسیون در ایران سالانه حدود ۲۰۰ تا ۲۵۰ هزار مبتلا و حدود ۲ تا ۳ هزار مورد مرگ رخ می‌داد. بیماری سرخک دارای واکسن موثر است که بایستی دو نوبت در ۱۲ ماهگی و سپس در سن بالاتر عموماً ۱۸ ماهگی تزریق شود. واکسن سرخک در ایران و بسیاری از کشورها به‌صورت ترکیب با سرخجه و اوریون (MMR) استفاده می‌شود.

منطقه مدیترانه شرقی هدف حذف سرخک و سرخجه را تا سال ۲۰۲۰ تعیین نموده بود که در همین راستا ۳ کشور بحرین، عمان و ایران توانستند با ارائه مستندات مبسوط و کامل تاییدیه

فراوانی بیماری سرخک در کشورهای همسایه و به‌همراه توزیع سنی مبتلایان

مهمترین چالش های حذف سرخک و سرخجه کشور

- پوشش ضعیف واکسیناسیون در کشورهای همسایه به ویژه افغانستان و پاکستان که سبب شیوع بالای بیماری و انتشار آن به ایران می شود.
- جمعیت بالای اتباع غیرایرانی در سال های اخیر و عدم وجود اطلاعات دقیق از تعداد و پراکندگی آنان در کشور
- فعالیت گروه های ضدواکسن و شبه علم در تولید محتوای اینفودمیک و فاقد شواهد برای ایجاد ترس در جامعه

توصیه های مهم به خانواده ها

- مهم ترین راه جلوگیری از ابتلا و انتشار بیماری سرخک، واکسیناسیون است لذا به همه خانواده ها توصیه می شود واکسیناسیون کودک خود را مورد توجه قرار دهند و در صورت هرگونه تاخیر احتمالی، در اسرع وقت برای تکمیل واکسیناسیون کودک خود به مراکز بهداشتی درمانی مراجعه نمایند.
- در دوره بیماری حتی الامکان کودک را از تماس با دیگران جدا نگهداشته و تا رفع بثورات جلدی قرمز رنگ از تماس با دیگران پرهیز نمایند.
- برای تشخیص و درمان مناسب به مراکز درمانی مراجعه و از خود درمانی پرهیز شود.

معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری های واگیر

جهت کسب اطلاعات بیشتر از بیماری های واگیر در ایران به لینک زیر مراجعه فرمایید:

<https://icdc.behdasht.gov.ir>

با توجه به پوشش پایین واکسیناسیون در کشورهای همسایه افغانستان، پاکستان و عراق، شیوع سرخک در این کشورها بالا است و اپیدمی های مکرر رخ می دهد. گرچه موارد بیماری بعد از اپیدمی بسیار بزرگ سرخک در عراق طی ماه های اخیر کاهش یافته و لیکن شیوع در افغانستان همچنان رو به افزایش است. میزان بروز بیماری در ۳ کشور عراق، افغانستان و پاکستان در سال ۲۰۲۴ به ترتیب ۷۰۳، ۲۲۹ و ۹۷ در یک میلیون نفر بوده است.

میزان بروز در کودکان زیر یک سال بالاترین است و پس از آن، بیشترین بروز در گروه سنی زیر پنج سال مشاهده می شود. شیوع بیماری سرخک عموماً از اواسط پاییز افزایش و در تابستان کاهش پیدا می کند.

در ایران با پوشش واکسیناسیون ۹۸ الی ۹۹ درصد می توان نتیجه گرفت که هنوز حدود ۱۰ تا ۲۰ هزار کودک زیر یک سال از دریافت واکسن محروم هستند و البته میزان مصونیت افراد واکسن گرفته نیز حدود ۹۵ است و برخی افراد واکسینه شده نیز ممکن است مصون نشده باشند. در سال ۱۴۰۳ تعداد ۷۶۳۲ مورد تب و راش جلدی به عنوان مظنون سرخک مورد بررسی قرار گرفتند و از این تعداد ۶۰۳ مورد سرخک تایید شدند. ۹۱ درصد از مبتلایان ایرانی بودند و سایر موارد مربوط به اتباع غیرایرانی بودند.

از نظر سنی ۳۳ درصد مبتلایان زیر یک سال زیر سن دریافت واکسن و ۳۰ درصد آن ها در سن ۱۴ سال بودند. تعداد ۲۷۰ مورد منجر به بستری در بیمارستان شدند. دانشگاه های چابهار، زاهدان و هرمزگان و عمدتاً شهرهایی شرقی و جنوبی و به ویژه شهرهایی که اتباع بیشتری دارند در این زمینه چالش داشتند، هرچند موارد پراکنده بیماری در بسیاری از استان ها گزارش شد. در سال گذشته تعداد ۴ کودک در سنین زیر ۶ ماه نیز به دلیل عوارض بیماری سرخک فوت شدند که عموماً به دلیل سوء تغذیه و وجود بیماری های زمینه ای بود. برای مهار طغیان در دانشگاه چابهار عملیات واکسیناسیون تکمیلی برای گروه سنی زیر ۵ سال در دی ماه طراحی و تعداد ۵۶ هزار کودک واکسن سرخک و سرخجه تکمیلی دریافت نمودند.

از ابتدای فروردین ماه ۱۴۰۴ تا کنون ۸۲ مورد سرخک در کشور ثبت شده که ۳ مورد آن در یزد و متعاقب ورود بیماری توسط اتباع غیر ایرانی رخ داده است.